

Analyzing the Impact of Shinto Religion on Japan's Foreign Policy from the Perspective of Constructivism

Mohammad Soltani Renani PhD student of Political Thoughts, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: Mohammad.soltani1375@ase.ui.ac.ir

Hamid Nassaj *Corresponding Author*, Associate Professor, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: h.nassaj@ase.ui.ac.ir

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Constructivism,
Shin To,
Foreign Policy,
Patriotism,
National Identity

ABSTRACT

Japan's foreign policy is influenced by various factors. History, geography, political and economic interests are among the factors influencing Japan's foreign policy. In the meantime, the factor of religion has played a prominent role in the formation of Japan's relations with other players in the international arena. As a powerful religion throughout Japan's history, Shinto has influenced the country's foreign policy. Indeed, how has this religion been able to play a prominent role in Japan's foreign equations? It seems that concepts such as the divinity of the emperor, emphasis on patriotism and national identity were very prominent and emphasized in this ritual before World War II. The change in Japan's approach after World War II coincides with the depoliticization of this religion and emphasis on pacifist concepts, including the spirit of tolerance, preservation and protection of the environment, and emphasis on the pure nature of man. With a constructivist view, this religion has somehow sought a peaceful reflection in the acceptance of another. The acceptance of change of approach and companionship with the United States of America after World War II is an example of the truth of this matter. The current research, using the descriptive-analytical method and using internet and library resources and using the framework of constructivist theory, seeks to answer how Japan's foreign policy is formulated under the influence of the said ritual.

Cite this Article: Soltani Renani, M., & Nassaj, H. (2024). Analyzing the Impact of Shinto Religion on Japan's Foreign Policy from the Perspective of Constructivism. *International Relations Researches*, 14(2), 7-26. doi: 10.22034/irr.2024.443971.2509

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: 10.22034/irr.2024.443971.2509

واکاوی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن از چشم انداز سازه‌نگاری

محمد سلطانی رنای دانشجوی دکتری اندیشه سیاسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: Mohammad.soltani1375@ase.ui.ac.ir

حمید نساج نویسنده مسئول، دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: h.nassaj@ase.ui.ac.ir

چکیده	درباره مقاله
سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر عوامل مختلفی صورت‌بندی گردیده است. تاریخ، جغرافیا، منافع سیاسی و اقتصادی از جمله موارد تأثیرگذار بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. در این میان عامل مذهب نیز نقش پررنگی در شکل‌گیری روابط ژاپن با سایر بازیگران عرصه بین‌الملل بازی کرده‌است. شیئو به‌عنوان یک آیین نیرومند در طول تاریخ ژاپن سیاست خارجی کشور یاد شده را تحت تأثیر خود قرار داده است. به‌راستی چگونه این آیین توانسته است در معادلات خارجی ژاپن نقشی برجسته ایفا نماید؟ به‌نظر می‌رسد مفاهیمی چون الهی بودن امپراتور، تأکید بر میهن‌پرستی و همچنین هویت ملی، در مقطع زمانی قبل از جنگ جهانی دوم در این آیین بسیار برجسته و مورد تأکید بوده است، به‌گونه‌ای تا قبل از جنگ جهانی دوم از این آیین بهره‌برداری سیاسی می‌شده و آیین مذکور در خدمت اهداف و مقاصد امپراتور عمل می‌کرده. تغییر رویکرد ژاپن پس از جنگ جهانی دوم هم‌زمان با سیاست‌زدایی از این آیین و تأکید بر مفاهیم صلح‌طلبانه چون روحیه تساهل و تسامح، حفظ و حراست از محیط‌زیست و تأکید بر سرشت پاک انسان می‌باشد. به‌گونه‌ای با نگاهی سازه‌انگاره این آیین انعکاسی صلح‌طلبانه را در پذیرش دیگری به‌دنبال داشته است. پذیرش تغییر رویکرد و همراهی با ایالات‌متحده آمریکا پس از جنگ دوم جهانی مصداق صحت این موضوع می‌باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و استفاده از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از چهارچوب نظریه سازه‌نگاری به‌دنبال پاسخ به چگونگی صورت‌بندی سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر آیین یاد شده می‌باشد.	نوع مقاله: مقاله پژوهشی
	کلیدواژه‌ها: سازه‌نگاری، شین تو، سیاست خارجی، میهن‌پرستی، هویت ملی.
	تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۲/۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲۵

استناد به این مقاله: سلطانی رنای، محمد، & نساج، حمید. (۱۴۰۳). واکاوی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن از چشم انداز

سازه‌نگاری. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۴(۲)، ۷-۲۶. doi: 10.22034/irr.2024.443971.2509

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین‌الملل

آیین شینتو به‌عنوان آیین بومی ژاپنی‌ها برای قرن‌ها نقش مهمی در صورت‌بندی چشم‌انداز فرهنگی، اجتماعی، سیاسی این کشور ایفا کرده‌است. درهم‌تنیدگی دین و سیاست در ژاپن پیامدهای گسترده‌ای را در سطح داخلی و بین‌المللی بر جای گذاشته‌است. تا قبل از جنگ جهانی دوم این آیین به‌عنوان ابزاری در دست امپراتور عمل می‌کرده، به‌عنوان مثال الهی بودن امپراتور و پیروی بی‌چون‌وچرا از دستورات وی، تأکید و تمرکز بر جنبه‌های هویت ملی و میهن‌پرستی و احترام ویژه به امپراتور و خانواده سلطنتی از بابت اینکه آنها از سلاله اماتراسو خدای خورشید هستند، از جمله نمونه‌های استفاده ابزاری از این آیین تا قبل از جنگ جهانی دوم به‌شمار می‌آمده‌است. سوء استفاده از این آیین عاملی برای توجیه استعمارگری‌ها و سیاست‌های امپریالیستی ژاپن در طول تاریخ تا قبل از جنگ دوم جهانی به‌شمار می‌آمده. پس از جنگ جهانی دوم و زدودن رویکرد ابزاری نسبت به آیین شینتو ما شاهد تغییر رویکرد کشور مذکور به سمت سیاست خارجی مبتنی بر گسترش صلح می‌باشیم. به‌گونه‌ای آیین شینتو کارکرد اصلی خود را پس از جنگ جهانی دوم بازیافت، نگاه مثبت به ذات انسان، تأکید بر اهمیت زمین و محیط‌زیست، گشودگی این آیین و تأثیر آن در پذیرش دیگری، از جمله عوامل برجسته‌ای هستند که پس از جنگ جهانی دوم خود را نمایان ساختند و سیاست خارجی ژاپن را تحت تأثیر خود قرار دادند. این تأثیرات کلان را در سایر تعاملات با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل شاهد و ناظر هستیم. این تغییر رویکرد مدیون تفسیر جدید پیروان این آیین در برخورد با مفاهیم برجسته شده جدید هستند، فرهنگ باز تولید شده از این آیین (بلعکس قبل از جنگ جهانی دوم) فرهنگی کانتی (صلح طلبانه) بود. رویکرد سیاسی نسبت به این آیین تا قبل از جنگ جهانی دوم تفسیری هابزی برای پیروان این آیین به ارمغان آورده بود. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش پررنگ آیین شینتو بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. با بررسی این تأثیر می‌توانیم انگیزه‌های پشت تصمیمات و اقدامات رویکرد دیپلماتیک کشور یاد شده را مشخص نماییم. شناخت سنت‌ها و باورهای ژاپنی نیز به ما در جهت تعامل هر چه بهتر با کشور مذکور یاری می‌رساند. سؤال اصلی پژوهش حاضر چگونگی تأثیر و نقش آیین شینتو بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. در ادامه پژوهش حاضر برای پاسخ به این سؤال اصلی با استفاده از روش توصیفی تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای، همچنین با نگاهی سازه‌انگارانه به بررسی نحوه صورت‌بندی هسته هویتی سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر آیین باستانی یادشده می‌پردازد. پژوهش حاضر ابتدا با تعریف سازه‌انگاری، خواننده را با چارچوب روشی پژوهش آشنا خواهد کرد. سپس مروری کوتاه بر

مفاهیم صلح طلبانه و مبتنی بر سازش آیین شیتو خواهد داشت تا در نهایت با زاویه دیدی سازه‌انگارانه سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر این آیین باستانی را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد.

۱. پیشینه تحقیق

اکثر پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه سیاست خارجی ژاپن، به بحث توسعه و یا سیاست خارجی ژاپن (بعد از جنگ جهانی دوم) محدود شده‌است. در مقاله زیبایی (۱۴۰۱)، تحت عنوان خاورمیانه: محور تغییر در سیاست خارجی ژاپن از دنباله‌روی تا استقلال، با بیان این موضوع که سیاست خارجی ژاپن پس از جنگ جهانی دوم تغییر چشمگیری یافته، اعتقاد دارد این کشور به‌عنوان یک بازیگر دنباله‌رو، مسیر سیاست خارجی خود را صورت‌بندی کرده‌است، پژوهش مذکور به‌دنبال پاسخ‌گویی به سؤال اصلی جایگاه مهم خاورمیانه در تغییر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. پژوهش یادشده بر این فرض است که نفت و وابستگی ژاپن به این طلای سیاه عاملی تأثیرگذار بر سیاست خارجی ژاپن در خاورمیانه می‌باشد. عباسی خوشکار (۱۴۰۱) نیز در مقاله‌ای تحت عنوان اجماع سازی و نظام‌سازی در سیاست خارجی ژاپن پس از جنگ سرد آینده محتمل پیش رو، با بیان اینکه پس از جنگ جهانی دوم جهت‌گیری کلان سیاست خارجی ژاپن از بسط ژئوپلیتیکی خشونت‌آمیز به بسط ژئو اکونومیک مسالمت‌آمیز سمت‌وسو پیدا کرده، این تغییر جهت را در تقویت پیوندهای ژئو اکونومیک (که عامل ایجاد نظم در سطوح داخلی منطقه‌ای و بین‌المللی می‌شود) جست‌وجو می‌نماید.

در پایان نامه نوح لارنس (۲۰۲۳)، تحت عنوان سیاست خارجی ژاپن در سایه تغییرات هژمونیک، نویسنده با بررسی سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر قدرت‌های بزرگی چون چین و آمریکا، رویکرد ژاپن را با کاهش نفوذ ایالات متحده در آسیا و اقیانوسیه و افزایش نفوذ چین مورد بررسی قرار داده، به طور کلی این پژوهش رابطه هژمونی و تغییر رویکرد سیاسی ژاپن را مورد توجه خویش قرار داده و افزایش نفوذ هر هژمون در هر منطقه را عامل چرخش و دگرگونی رویکرد و سیاست خارجی ژاپن قلمداد می‌کند، البته در نقد این پژوهش باید گفت سیاست خارجی ادامه سیاست داخلی هر کشور می‌باشد، ژاپن بعد از جنگ دوم جهانی ساختار داخلی خود و رویکرد کلی خود را در قبال آمریکا تغییر داد و به شکلی سیاست‌های پیروانه را در مسیر سیاست خارجی خویش دنبال کرد به نظر می‌رسد امکان تغییر این رویکرد کلی با تغییرات جزئی یاد شده در عصر حاضر امکانپذیر نباشد.

مقاله باقری دولت‌آبادی و ملکی فرد سال (۱۳۹۸) نیز تحت عنوان نقش و جایگاه سیاست خارجی در توسعه اقتصادی ژاپن (۱۹۴۵-۱۹۹۵)، به‌دنبال بررسی تأثیر سیاست خارجی ژاپن در توسعه اقتصاد کشور

مذکور پس از جنگ جهانی دوم می‌باشد. این پژوهش با در نظر گرفتن سیاست خارجی ژاپن به‌عنوان یک زیربنای اساسی، عامل توسعه اقتصادی ژاپن را در این مفهوم (سیاست خارجی) جستجو می‌کند. وی با اشاره بر اینکه بعد از جنگ جهانی دوم هزینه نظامی ژاپن با حمایت نظامی و امنیتی آمریکا کاهش یافته، یکی از عوامل رشد اقتصادی ژاپن را کاهش هزینه‌های نظامی کشور مذکور تلقی می‌نماید. به‌طور کلی سیاست خارجی ژاپن پس از جنگ جهانی دوم بر اساس مدل دکترین یوشیدا، بر پایه اقتصاد بنیان نهاده و صورت‌بندی گردیده است. همه این‌ها در حالی است که تا قبل از جنگ یاد شده بعد نظامی سیاست‌های کلان ژاپن پررنگ و حائز اهمیت بوده‌است. امروزه دیپلماسی اقتصادی در سیاست خارجی کشور یاد شده بسیار مورد توجه و دارای اهمیت بالا می‌باشد. این مقاله با الگو قرار دادن ژاپن تأکید بر دیپلماسی مبتنی بر اقتصاد، کشورهای در حال توسعه را تشویق می‌کند تا از این الگو پیروی نمایند.

مقاله تخت روانچی و بابکان (۱۳۹۷) نیز تحت عنوان، تغییر مفهوم نقش ملی و سیاست خارجی ژاپن از یک دولت صلح‌طلب به یک دولت حافظ صلح، به‌دنبال پاسخ‌گویی به عامل اصلی دگرگونی در اصول سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. پژوهش یاد شده معتقد است که ژاپن پس از جنگ جهانی دوم تلاش کرد تا بین دو مسیر صلح‌طلب توسعه‌گرا و یک دولت نظامی معمولی یکی را انتخاب و به مسیر خود ادامه دهد. در آخر با پذیرش و دنبال کردن مدل دولت تجارت محور صلح‌طلب به سمت پیشرفت اقتصادی سوق پیدا کرد. مقاله سجادی‌پور و اقامحمدی (۱۳۹۵) نیز تحت عنوان سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی، به دنبال پاسخ‌گویی به سؤال اصلی سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی پس از جنگ سرد می‌باشد. پژوهش یاد شده سیاست خارجی اعمالی ژاپن در آسیای مرکزی را ریشه در دکترین یوشیدا می‌داند. همچنین پژوهش مذکور سیاست خارجی کشور یاد شده را دارای دو بعد سیاسی و اقتصادی دانسته و تأکید کشور ژاپن بر سیاست‌های اعمالی خود در آسیای مرکزی را بر محوریت بعد اقتصادی قلمداد می‌کند. اکثر مقالات یاد شده تأکید و توجه خود را بر سیاست خارجی کلان ژاپن و تغییر آن پس از جنگ جهانی دوم گذاشته‌اند و بر عامل مهم آیین شین تو و تأثیر آن بر سیاست خارجی ژاپن بی‌تفاوت بوده‌اند. پژوهش حاضر به‌دنبال آن است تا مدعای خود یعنی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن را نشان دهد.

۲. چارچوب نظری پژوهش

سازهانگاری به‌عنوان نظریه‌ای که در اواخر قرن ۲۰ پا به عرصه وجود گذاشت، تحولات شگرفی را ایجاد و تغییر مهمی را در دید نظریه‌پردازان و اندیشمندان از زمان شکل‌گیری بنیان نهاده است. نظریه‌پرداز

برجسته این نظریه الکساندر ونت می‌باشد. ونت با بیان بر ساختگی انگاره‌ها به دنبال آن بود تا بر ساختگی هویت‌های اجتماعی کنشگران را نشان دهد (عسگرخانی، منصور مقدم، ۱۳۸۹: ۱۹۶-۱۹۴). بر ساخته بودن هویت کنشگران در آثار ونت برجسته و حائز اهمیت می‌باشد. وی در مقاله خود یعنی آنارشی آن‌چیزی است که دولت‌ها آن را می‌فهمند، ایجاد هویت‌های هر کنشگر را در نتیجه برخورد با دیگری قلمداد کرده و نتیجه برخورد یاد شده را ایجاد تفاسیر و فرهنگ‌های متعددی چون هابزی (جنگ طلبانه)، لاکي (رقابت طلبانه) و کانتی (صلح طلبانه) معرفی می‌نماید. لازم به ذکر است تفاسیر یاد شده قابلیت تغییر داشته و در برخوردهای جدید این تفاسیر بین الذهنی قدیمی جای خود را به تفاسیر بین الذهنی جدید می‌دهد (دانش نیا، ۱۳۹۴: ۵۴). الکساندر ونت در مقاله معروف خود (آنارشی چیزی است که دولت‌ها آن را می‌فهمند) به دنبال ایجاد یک نوع ارتباط میان دو رهیافت مادی‌گرایی و معناگرایی و یا به عبارت بهتر رئالیسم و لیبرالیسم می‌باشد. مثالی که وی از پیتر برگر می‌آورد، خود بیانگر ساده‌ای از مفهوم هویت‌های بر ساخته می‌باشد. در این نمونه ساده و ملموس، افراد جامعه دارای هویت‌های مختلفی هستند که این هویت‌ها در نتیجه برخوردها و تفسیرهای بین الذهنی صورت‌بندی می‌گردد. ذکر این مهم لازم است که این تفسیرها امکان تغییر و جایگزینی با تفسیرهای جدید را داشته و امری ثابت و پایدار نمی‌باشند (Went, 1992: 396-398). به طور کلی رهیافت سازه‌انگاری نگاهی میانی را در بین دو رهیافت معناگرایی و مادی‌گرایی طی می‌کند. به گونه‌ای آمیخته‌ای از مادی‌گرایی و معناگرایی می‌باشد. رهیافت یاد شده از بعد هستی‌شناسانه نگاهی کلان به سرشت بازیگران دارد. این نظریه تفسیرهایی که در نتیجه برخوردهای بین‌ذهانی حادث می‌شود را عامل ایجاد حافظه تاریخی مثبت و یا منفی قلمداد می‌کند. تفاسیر یاد شده در نهایت هویت، علایق، منافع و رفتارهای بازیگران را صورت‌بندی می‌کند. به گونه‌ای کنش امروز بازیگران واکنشی به تفسیرهای صورت‌بندی شده آنها در برخوردهای قبلی می‌باشد. در بحث ساختار و کارگزار نیز این رهیافت (بلعکس دیگر رهیافت‌ها که خود را به ساختار و یا کارگزار محدود می‌کنند)، اعتقاد به ارتباط و تأثیرپذیری متقابل ساختار و کارگزار دارد (مشیر زاده، ۱۳۸۳: ۱۱۷-۱۱۶). همانطور که در ادامه بحث خواهیم خواند، آیین شین تو به عنوان یک فرهنگ و سبک زندگی از گذشته تا به امروز برای پیروان آن تلقی گردیده، تبدیل شدن این آیین به یک هویت ملی و سبک زندگی به نهادینه شدن مفاهیم این آیین در برخورد با ذهنیت پیروان خود باز می‌گردد به گونه‌ای که طرفداران آیین مذکور با مفروضات آیین یاد شده (که ذهنیتان‌ها را صورت‌بندی کرده است) نسبت به دیگر پدیده‌ها و مفاهیم برخورد می‌کنند و واکنش نشان می‌دهند به شکلی آیین شین تو علایق و رفتار پیروان خود را

صورتبندی کرده است. همین امر باعث شده تا ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی ژاپن نیز از این موضوع مستثنی نباشد. برخورد کارگزاران سیاست خارجی ژاپن با داشتن پیش فرض‌های آیین شین تو، در نهایت منجر به صورتبندی سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشور یاد شده گردیده، در ادامه با بررسی مفاهیم آیین باستانی شین تو به تأثیر مستقیم این آیین بر رویکرد و سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشور ژاپن خواهیم پرداخت.

۱-۲. آیین باستانی شین تو و مفاهیم آن

آیین شین تو به‌عنوان یک آیین باستانی در ژاپن در دوره‌های مختلف تاریخی ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی ژاپن را تحت تأثیر خود قرار داده است. پژوهش حاضر در ادامه با بیان مفاهیم آیین باستانی شین تو (چون اعتقاد آنها نسبت به خدایان (کامی‌ها)، احترام و توجه به طبیعت، الهی بودن امپراتور، تساهل در برخورد با دیگر عقاید و ادیان، تکثرگرایی و گارد باز این آیین)، تأثیر مفاهیم آیین یاد شده را بر صورتبندی رویکرد سیاست خارجی ژاپن در ارتباط با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل واکاوی می‌نماید.

واژه شین تو از لحاظ لغوی به‌معنای راه خدایان می‌باشد. این واژه از دو واژه شین به‌معنای خدایان و تو به‌معنای راه تشکیل شده است. سیستم اعتقادی شین تو این آیین باستانی بر احترام به طبیعت صورتبندی گردیده است به‌گونه‌ای که روابط پیروان خود را با طبیعت تحت تأثیر قرار داده، از زمان‌های گذشته تا به امروز پیروان این آیین مناسک خود را با ابراز قدردانی از روح طبیعت سازمان‌دهی کرده‌اند (Asion art, 2019:2). این آیین علاوه بر احترام به پدیده‌های طبیعی چون کوه‌ها، دره‌ها، چشمه‌ها و غیره... بر احترام و ستایش نیاکان نیز توجه ویژه‌ای داشته‌است. امپراتور نیز به‌عنوان یکی دیگر از موارد مقدس در آیین شین تو به‌شمار می‌آید. به‌گونه‌ای که امپراتور را از نسل کامی (خدای خورشید) قلمداد می‌کنند. این آیین در ابتدا بنیان‌گذار مشخصی نداشته، به‌طور کلی اصول اساسی آیین شین تو همانند عشق به وطن (که امری درونی و قلبی است و بعد از آن جنبه ایمانی و اعتقادی دارد) از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌باشد. اطاعت از دستور امپراتور نیز جزو مباحث اعتقادی پیروان این آیین به‌شمار می‌آید (شمس، ۱۳۸۱: ۳۹-۴۰).

نهادینه شدن احساسات عشق به وطن و امپراتور باعث شده تا پیروان آیین یاد شده حفظ وطن و اطاعت از امپراتور و هویت ملی خود را امری وجدانی و غریزی -فطری تلقی نمایند. به باور پیروان این آیین خدایان بسیاری در طبیعت وجود دارند و این خدایان بر بالای خانه‌ها و ساکنان آن در حال گردش

هستند، پیروان گذشته آیین باستانی مذکور از طریق سوزاندن استخوان گوزن یا کاسه لاکپشت و خواندن نشانه‌های ظاهر شده بر روی آن به پیش‌گویی آینده می‌پرداختند. از طرف دیگر از مردگان و خشم آن‌ها بسیار ترس داشتند، این ترس عاملی برای نیاپرستی آن‌ها نیز شده‌است، به اعتقاد آن‌ها مردگان دارای قدرت‌های ماورایی زیادی هستند و در صورت فراهم آوردن خشم آن‌ها امکان ایجاد شقاوت‌های زیاد در زمین فراهم می‌شود (شمس، ۱۳۸۱: ۴۳-۴۱). خدایان یا به عبارت تخصصی‌تر آیین شین تو، کامی‌ها در طبیعت مسئولیت خاص را بر عهده دارند، به عنوان مثال می‌توان به کامی خورشید (اماتراسو) که مدیریت آسمان و کامی باد سوسانو که مدیریت طوفان‌ها (به ویژه طوفان دریاها و حفاظت از ژاپن) را بر عهده دارد اشاره کرد (Cartwright, 2017: 1-6).

باورها و نگرش‌های شین تو به حفظ و حراست از محیط زیست نیز مرتبط است. این آیین باستانی، ارزش زیادی برای مکان‌های مقدس (از جمله معابد) قائل می‌شود، عموماً معابد و زیارتگاه‌هایی که پیروان آیین یاد شده از گذشته تا به امروز ایجاد می‌کردند در دل طبیعت (از جمله نخلستان‌ها کوه‌ها، چشمه‌ها و ...) بوده است. قرار گرفتن زیارتگاه‌ها و معابد شین تو در مناظر زیبای طبیعی یکی از ابعاد مهم تقدس طبیعت و اهمیت آن در اندیشه پیروان این آیین باستانی به شمار می‌آید. پرستش فصلی خدایان که میوه‌های تولیدی از بخشش آنها می‌باشد یک ریتم مشخصی به پیروان این آیین جهت فعالیت‌های مذهبی ارائه می‌دهد. از طرف دیگر مفهوم توری یا دروازه آسمان (که اول ورودی هر زیارتگاه و معبدی تعبیه شده است)، مرزی میان دنیای سکولار و دنیای آیین شین تو شناخته می‌شود. ورود از این دروازه مسئولیت تقدیس طبیعت و معابد را در میان پیروان این آیین نهادینه می‌کند. به گونه‌ای حفاظت از طبیعت به شکل یک فرهنگ در این آیین صورت‌بندی گردیده است (Rosemarie, 2023: 2-3).

انسان در مباحث اعتقادی آیین شین تو جایگاهی ویژه را داراست چراکه انسان به وسیله کامی آفریده شده‌است و دارای ذاتی پاک همانند کامی می‌باشد. به همین دلیل هستی و وجود انسان را امری مقدس تلقی می‌نمایند. زندگی و تمام اسباب آن نیز از سر رحمت و بخشش کامی بوده و همه انسان‌ها به‌عنوان فرزندان کامی دارای احترام و برابر قلمداد می‌شوند (شمس، ۱۳۸۱: ۴۹). آیین شین تو قبل از آنکه تأکید خود را بر مفاهیم نظری بگذارد بر مفاهیم تجربی و عملی تکیه کرده‌است. از همین حیث می‌توان آیین مذکور را جزو آیین‌های آداب گرا دانست. هدف اصلی این اعمال و آداب یادشده ارتباط با خدایان یا همان کامی می‌باشد. کامی به معنای خدا یا خدایان در معنای جمع و مفرد به کار برده می‌شود، در معنای دیگر کامی به‌عنوان موجود یا نیروی فرا یا برتر آسمان نیز یاد شده‌است، در نگاه پیروان این آیین کامی‌ها

دارای علم مطلق هستند اما این به معنای برتری قدرت آن‌ها نسبت به یکدیگر نمی‌باشد. کامی‌ها در این آیین در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند و هیچ‌گونه برتری‌ای شامل یک یا چند مورد از آن‌ها نمی‌شود (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲-۹۱).

کامی‌ها در آیین شین تو دارای دو ذات خشن و مهربان هستند، لازم به ذکر است که هرکدام از حالت‌های ذکر شده در شرایط خاص و معینی به وقوع می‌پیوندند. طرفداران آیین ذکر شده ایمان حقیقی به این آیین را راه رسیدن به سعادت تلقی می‌کنند. در مفاهیم اعتقادی آن‌ها امکان پاسخ‌گویی و ارتباط انسان از طریق دعا با کامی وجود دارد. اماتراسو به عنوان کامی خورشید بسیار مورد توجه این آیین قرار داشته چراکه امپراتور طبق این آیین در ارتباط مستقیم با کامی یادشده از طریق وراثت می‌باشد (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲). زندگی امر مقدس و مرگ امری پلید در آیین شین تو تلقی می‌گردد. از طرف دیگر انسان در این آیین جاودانه است و مرگ وجود ندارد، ژاپنی‌های باستان سه مرحله را برای روح انسان متوفی بیان می‌کنند، در اولین مرحله روح انسان متوفی مدتی در حالت تعلیق بوده و پس از آن مرحله تطهیر را طی می‌کند و در نهایت مرحله پیوستن به نیاکان را می‌پیماید. لازم به ذکر است که پس از گذشت ۳۳ سال روح فرد متوفی از جمع نیاکان عبور کرده و مرحله کامی شدن را طی می‌کند. شادی و ایمنی در این ۳۳ سال توسط ارواح نیاکان به سوی نزدیکانشان ارسال می‌شود (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲-۹۳).

گارد باز آیین شین تو باعث شده تا مفاهیمی از ادیان دیگر نیز به این آیین تسری پیدا کند به گونه‌ای که ژاپنی‌ها در موقع تولد با آیین شین تو به دنیا می‌آیند با رسوم مسیحی ازدواج می‌کنند و همانند آیین بودایی مرده‌های خود را می‌سوزاند. این تکثرگرایی عاملی شده تا طرف‌داران این آیین که اکثریت مردم ژاپن را تشکیل می‌دهد با تسامح بیشتری نسبت به دیگر عقاید و ادیان و اقوام ملل دیگر برخورد داشته باشند (امیر یزدانی، بی‌تا: ۱۰). انعطاف آیین باستانی شین تو باعث شده است تا مفاهیم این آیین تا به امروز در میان مردمان ژاپن و طرف‌داران آیین یاد شده پابرجا بماند (Kathryn weinland, 2023: 1-14). به‌طور کلی پیروان این آیین خوش‌بینانه در برخورد و تعامل با دیگری، رویکرد سازش و یا در بدترین حالت ممکن تحمل را پیشه کرده‌اند. این آیین باستانی علاوه بر تأکید ویژه‌ای که نسبت به صداقت و وفاداری دارد به دنبال صورت‌بندی یک نگرش اخلاقی برای پیروان خود می‌باشد، نگرشی اساسی به زندگی که به‌طور طبیعی فضائل شخصی فرد بر آن استوار است. ناگفته نماند که گارد باز آیین مذکور باعث شده تا نگرش‌های اخلاقی مربوط به همزیستی مسالمت‌آمیز از دیگر آیین‌ها (چون کنفوسیوس و

بودائیسیم) وارد آیین یاد شده شود و باعث شده تفکرات مربوط به همزیستی مسالمت آمیز دیگر آیین‌ها در این آیین متجلی گردد (Iqbal,2016:1)(Aizaz Ahamad Khan,2014:1-4).

همزیستی مسالمت‌آمیز آیین شین تو در خصوص طبیعت نیز به‌خوبی خود را نشان داده و به یک نوع احساس مسئولیت برای پیروان این آیین تبدیل شده است. دیدگاه آن‌ها نسبت به هماهنگی با زمین و طبیعت مصداق صحت این موضوع می‌باشد. طبق این آیین زندگی هماهنگ با زمین می‌باشد، زمین هماهنگ با طبیعت و در نهایت طبیعت با کامی یا خدایان در هماهنگی کامل می‌باشد. از این رو پیروان این آیین در حفظ و حراست از طبیعت و زمین حس مسئولیت ویژه‌ای دارند (Religious studies center,2022:9-10). لازم به ذکر است که این روحیه مبتنی بر تساهل و تسامح علاوه بر طبیعت در ارتباط و برخورد با دیگری (دیگری به معنای اقوام، نژاد، مذاهب و اعتقادات دیگر) باعث شده است تا در طول تاریخ نسبت به پذیرش جنبه‌های مثبت دیگر آیین‌ها و اعتقادات، گارد بازی داشته باشند و بسیاری از مراسم‌های آنها را در آیین خود مورد پذیرش قرار دهند. مراسم‌های مرده سوزی آیین شین تو و مراسم ازدواج آنها نمونه بارزی از تسری اداب دیگر ادیان و اعتقادات به این آیین باستانی می‌باشد. به طور خلاصه اگر بخواهیم مفاهیم کلیدی آیین باستانی شین تو را بیان کنیم بایستی به خلوص، هماهنگی، احترام خانوادگی و تبعیت فرد از گروه، توجه ویژه‌ای داشته باشیم. با اینکه این آیین هیچ مؤسس یا پیامبر و یا هیچ متن مشخصی همانند ادیان آسمانی دیگر ندارد اما وجود انعطاف پذیری در بنیان آیین مذکور یکی از دلایل ماندگاری و استمرار این آیین تا به امروز می‌باشد. شین تو از گذشته تا به امروز چنان با فرهنگ ژاپنی آمیخته شده است که تقریباً به عنوان یک پایه اصلی تفکر مستقل، هویت و فرهنگ ژاپنی را صورت‌بندی کرده، این پایه مستقل دیگر قابل تفکیک از هویت و فرهنگ آنها نمی‌باشد. در نهایت باید گفت شین تو به بخشی از شخصیت ژاپنی تبدیل شده است، ریشه‌های آیین شین تو در رفتار ژاپنی‌ها به شکلی اجتناب‌ناپذیر خود را نشان داده است (Cartwright,2017:1). همچنین مفاهیمی چون الهی بودن امپراتور و یا تأکید بر هویت‌های ملی و سرزمینی، رفتار مردمان ژاپن را در طول تاریخ تا به امروز تحت تأثیر خود قرار داده است به‌گونه‌ای که امروزه روحیه تساهل و تسامح و روابط ژاپن با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل را صورت‌بندی کرده‌است. در ادامه مروری بر سیاست خارجی ژاپن خواهیم داشت تا با بررسی آن، هسته هویتی سیاست خارجی کشور ژاپن را تحت تأثیر آیین باستانی شین تو دریابیم.

۲-۲. سازه‌انگاری و صورت‌بندی هسته هویتی ژاپنی‌ها

شین تو این آیین باستانی همواره به‌عنوان یک فرهنگ و شیوه زندگی برای پیروان آن به شمار می‌آمده، چراکه این آیین و مفاهیم مربوط به آن ذهنیت پیروان آن را در طول تاریخ صورت‌بندی کرده است. انعکاس مفاهیمی چون احترام به طبیعت و حفاظت از زمین، نگاه مثبت نسبت به سرشت انسان، تأکید بر هویت ملی و حس وطن‌پرستی، احترام به امپراتور و الهی بودن آن همه و همه باعث شده تا ذهنیت پیروان این آیین به‌جهت خاصی در ادوار مختلف تاریخ صورت‌بندی و هدایت گردیده و در پس آن رفتار و رویکرد کشور ژاپن تحت تأثیران مفصل‌بندی شود. تا قبل از جنگ جهانی دوم استفاده ابزاری از این آیین رایج بود. بهره‌گیری ابزاری از این آیین توسط امپراتور عاملی شد تا جنبه‌های آیینی موردنظر وی برجسته و مورد تأکید قرار گیرد. به شکلی استفاده سیاسی از این آیین یا به‌عبارت بهتر سوء استفاده سیاسی از این آیین در جهت اهداف مشخص عاملی شده بود تا این آیین توجیه‌گر سلطه‌طلبی‌ها و استعمار همسایگان قرار گیرد. به‌طورکلی تأکید بر مفاهیم الهی بودن امپراتور و پیروی بی‌چون‌وچرا از دستورات آن، سرپوشی برای سیاست‌های امپریالیستیان به‌شمار می‌آمد. تأکید و برجسته شدن مفاهیم یاد شده حامل انعکاسی در مفصل‌بندی رویکرد ژاپن تا قبل از جنگ جهانی دوم شده بود و فرهنگ هابزی را باز تولید می‌کرد. این سیاست مفاهیم برابری خواهانه و نگاه پاک به سرشت انسان‌ها را حاشیه رانده شده بود (Akbas,2018:95-102).

برای دریافت مصداق صحت این موضوع می‌توانیم به رویکرد ژاپن پس از جنگ جهانی دوم اشاره کنیم. سیاست‌های کلان خارجی ژاپن پس از جنگ جهانی دوم از قدرت سخت به قدرت نرم تبدیل شد. این تغییر اساسی رویکرد هم‌زمان با تغییر ساختار داخلی ژاپن و سیاست‌زدایی از آیین شینتو همراه می‌باشد (Akbas,2018:95-102). متحد تمام‌عیار شدن ژاپن با ایالات متحده آمریکا پس از جنگ جهانی دوم را نیز می‌توان در هسته هویتی صورت‌بندی شده پیروان این آیین که اکثریت ژاپنی‌ها را شکل می‌دهند جست و جو کرد. آیین باستانی شینتو از گذشته تا به امروز پذیرای دیگر آیین‌ها و عقاید بوده‌است، به‌گونه‌ای که نه تنها آن‌ها را رد و به حاشیه رانده بلکه از آن‌ها تأثیر مستقیم پذیرفته، همین عامل باعث شده تا آیین یادشده ظرفیت آمیخته شدن با دیگر مذاهب را در مبانی و مباحث ریشه‌ای خود داشته باشد. آیین مذکور تحت تأثیر آیین‌هایی چون مسیحیت و بودائیسیم نیز در طول تاریخ قرار گرفته است، به‌همین سبب پیروان این آیین به سبک مسیحیان ازدواج می‌کنند به سبک به بوداییان می‌میرند و به سبک خودشان به دنیا می‌آیند (فرح‌بخش ۱۳۸۵: ۶۳) (Kathryn weinland,2023:1-14).

تفسیر و برداشت پیروان آیین شیتتو از مبانی فکری خود باعث شد تا رویکرد کشور ژاپن تحت تأثیر آیین مذکور قرار گرفته و سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشور مذکور تحت تأثیر مبانی این آیین باستانی جهت‌دهی گردد. گارد باز آیین شیتتو و استقبال از دیگر ادیان در هسته هویتی و درنهایت رویکرد پیروان این آیین (از جمله کارگزاران سیاست خارجی ژاپن) تأثیر مستقیم گذاشته، به گونه‌ای که پس از جنگ جهانی دوم ما شاهد پذیرش آمریکا به عنوان متحد جدید استراتژیک (توسط کشور مذکور) می‌باشیم. به گونه‌ای پذیرش رویکرد و متحدان جدید از انعکاس مفاهیم و تفسیر آیین شیتتو توسط پیروان آن می‌باشد. به شکلی تفسیر پیروان این آیین تفسیری صلح‌جویانه و کانتی است. فرهنگ کانتی تولید شده موجب رویکرد جدید و درنهایت رفتار جدید پیروان که کارگزاران سیاست خارجی ژاپن نیز از آن مستثنی نمی‌باشند می‌گردد.

اگر بخواهیم بحث تفسیر مبتنی بر صلح این آیین باستانی را ریشه یابی نماییم، گرایش به صلح این آیین به نگاه مثبت آن به ذات انسان بازمی‌گردد. به بیان بهتر هستی‌شناسی و ریشه این تفکر نگاهی مثبت به انسان دارد. آدمی در این تفکر فرزند کامی است، به همین علت ذات آن همانند کامی پاک است. از این رو در آیین یاد شده هستی و وجود انسان امری مقدس محسوب می‌گردد (شمس، ۱۳۸۱: ۴۹).

به خدمت گرفتن این آیین در جهت بهره‌برداری‌های سیاسی عاملی شده بود تا مفاهیم این آیین دست‌کاری و تعداد محدودی از مفاهیم آن برجسته شوند. اطاعت بی‌چون‌وچرا از دستورات امپراتور به گونه‌ای مردم را وادار می‌کرد تا بدون هیچ پرسشی از دستورات وی اطاعت نمایند و سیاست‌های امپریالیستی و استعمارگرایانه آن را پیش ببرند. به گونه‌ای بعد از جنگ جهانی دوم این آیین کارکرد اصلی خود را بازیافت و مفاهیم اساسی آن به شکلی همه‌جانبه ظهور و تجلی پیدا کرد و صلح و دوستی را به سیاست خارجی ژاپن هدیه کرد.

۳. نقش آیین شین تو در صورت‌بندی سیاست خارجی ژاپن

تغییر رویکرد ژاپن در بازسازی هویت خود و تساهل و تسامح در پذیرش عقاید دیگری ریشه در بافت اندیشه ایی آن‌ها دارد. تغییر و بازسازی هویت امری سخت به نظر می‌رسد، اما بافت منعطف آیین شین تو به عنوان یک آیینی که پیروان زیادی را در ژاپن دارد، خود عاملی جهت صورت‌بندی روحیه مذکور می‌باشد به گونه‌ای که تغییر رویکرد ژاپن بعد از جنگ جهانی دوم به سمت غربی شدن را می‌توان در بافت اندیشه‌ای آن‌ها جستجو کرد (صدریا، افشاری، ۱۳۷۸: ۴۴). همانطور که اشاره شد گارد باز و عدم تعصب این آیین باستانی مسیر را برای تساهل و تسامح در پذیرش دیگری باز کرده‌است. در این میان

روابط ژاپن تحت تأثیر این آیین فراز و فرودهای بسیاری را در عرصه بین الملل با خود به همراه داشته است. در ادامه به بررسی برخی از این روابط اشاره خواهیم کرد.

پس از جنگ جهانی دوم شاهد تحول کلان جهت گیری سیاست خارجی ژاپن هستیم، تا قبل از آن اعتقاد به الهی بودن امپراتور کشور یاد شده را به سمت کشورگشایی و سیاست های امپریالیستی در جبهه متحدین سوق داده بود، اما پس از شکست پرهزینه، این کشور رویکرد خود را نسبت به کشورهای دیگر به ویژه آمریکا تغییر داد. این تغییر عاملی شد تا کشور مذکور سیاست خارجی خود را بر محور توسعه اقتصادی بنا نماید و گرایش نظامی گری که تا قبل از جنگ جهانی دوم بسیار برجسته بود به حاشیه برود (فرهادی، سازمند، ۱۳۹۷: ۱۵۷) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۰۳-۲۰۲). تأکید بر دولت اقتصادی و حاشیه رفتن دکترین های مبتنی بر نظامی گری ژاپن به دوره شیگرو یوشیدا در اوایل دهه ۱۹۵۰ میلادی بازمی گردد این تغییر اساسی رویکرد و تشدید آن را در همان مقطع زمانی و با امضای معاهده امنیتی آمریکا و ژاپن شاهد هستیم. دکترین یوشیدا جهت بازسازی ژاپن و جبران هزینه های گزاف جنگ دوم جهانی که بر ژاپن تحمیل شده بود تأکید خود را بر اتحاد همه جانبه با آمریکا و توسعه اقتصادی ژاپن گذاشته بود. مقابله با کمونیست ها و هزینه های بسیار جنگ جهانی دوم که به ژاپن تحمیل شده بود نفوذ و نیاز ژاپن به چتر حمایتی آمریکا را تشدید می کرد (Geetha Govindasamy, 2023: 58) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۰۴-۲۰۳). محوریت رابطه با آمریکا به عنوان یکی از اصول اساسی سیاست خارجی ژاپن (بعد از جنگ دوم جهانی تا به امروز) به شمار می آید. لازم به ذکر است که سیاست های نظامی ژاپن به شکلی کنترل شده و دستوری از سوی ایالات متحده آمریکا پس از جنگ دوم جهانی صورت بندی گردیده است (Liuc lopez ivaidal, 2022: 27-28) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۲۱-۲۱۳). ژاپن در زمینه اقتصادی جهت گسترش همکاری خود با سایر بازیگران عرصه بین الملل سیاست های درهای باز را برگزیده، دولت مذکور در تلاش است تا ورود بازیگران خارجی به بازارهای خود را تسهیل نماید. امروزه این کشور برای ثبات و رونق جامعه بین المللی یک نقش برجسته را ایفا می نماید (قربانی، ۱۴۰۰: ۳). در زمینه اصول اساسی سیاست خارجی ژاپن نیز باید گفت، اگر بخواهیم سیاست خارجی هر کشوری را به صورت بنیادین ریشه یابی نماییم بایستی در ابتدا به قانون اساسی آن کشور رجوع کنیم، قانون اساسی ژاپن پس از شکست در جنگ دوم جهانی به شکلی کلی تغییر جهت داد. قانون اساسی کشور مذکور به سال ۱۹۴۶ میلادی تصویب شد. در قانون اساسی ژاپن طبق اصل هفتم، امپراتور به عنوان اختیاردار پذیرش سفیر و تأیید استوارنامه نمایندگان سیاسی، دارای مسئولیتی مهم است (Tamaki, 2024: 93) (قربانی، ۱۴۰۰: ۴-۳). همانطور که در

قسمت پیشین در خصوص آیین شین تو اشاره گردید امپراتور از گذشته تا به امروز اختیارات ویژه‌ای را در ساختار حکومت ژاپن داشته، اما این اختیار توسط مجلس ژاپن پس از جنگ جهانی دوم به موارد یاد شده تقلیل یافته است. به طور کلی بازیگران عرصه بین‌الملل می‌توانند سیاست‌های امنیتی متفاوتی را (مطابق با قانون اساسی) در جهت دستیابی به منافع خود دنبال کنند. ژاپن از جمله بازیگرانی است که از سال ۱۹۴۶ میلادی با تصویب قانون اساسی مبتنی بر کاهش هرگونه تنش، سمت‌وسویی صلح‌طلبانه به سیاست‌های امنیتی خویش بخشیده است. ناگفته نماند که این سیاست‌ها علاوه بر قانون اساسی ریشه عمیق در باورهای کشور یاد شده نیز دارد. برخی از مفاد قانون اساسی ژاپن که در ماده ۹ این قانون اساسی متجلی می‌باشد می‌توان به، ممنوعیت تولید و تکثیر سلاح‌های تهاجمی، ممنوعیت سلاح‌های کشتار جمعی از جمله سلاح‌های هسته‌ای و آموزش مسائل مبتنی بر صلح در نهادهای آموزشی کودکان اشاره کرد. در اصل یادشده تأکید می‌گردد که ملت ژاپن برای حل و فصل اختلافات از هر گونه ابزار

نظامی چشم‌پوشی می‌کنند (Karl Gustafsson et al,2019:502-504)(Lawson,tannaka,2010:407)

تاکید ویژه مفاد ماده نهم سیاست خارجی ژاپن در بخش اهداف و ایده‌آل‌ها بر اجرای سیاست‌های مبتنی بر تحقق صلح مصداق صحت قانونمندی صلح در کشور یاد شده می‌باشد. از جمله موارد دیگر مشابه می‌توان به تأکید بر گسترش مبادلات فرهنگی بین‌المللی اشاره کرد. تأکید بر امنیت انسانی نیز در اولویت سیاست‌های داخلی و خارجی ژاپن مورد توجه قرار گرفته است. در تعریف آن‌ها امنیت انسانی عاملی برای بالفعل شدن قدرت و توانایی بالقوه انسان‌ها می‌گردد (قربانی، ۱۴۰۰: ۶-۴). به‌طور کلی فعالیت‌های مربوط به صلح در سیاست خارجی ژاپن دارای جایگاه مهم و ویژه‌ای می‌باشد. از اصول مهم سیاست خارجی ژاپن که ستون‌های اصلی سیاست‌های کلان این کشور را در رابطه با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل صورت‌بندی می‌کند می‌توان به بین‌الملل‌گرایی، و صلح‌طلبی، محوریت اقتصاد و درنهایت گرایش به سمت توسعه اشاره کرد. بند نهم قانون اساسی ژاپن (دولت حامی صلح‌طلبی) مصداق صحت رویکرد صلح‌طلبانه کشور مذکور می‌باشد. همین امر باعث شده تا هدف رویکرد کشور مذکور برقراری صلح بین‌المللی بر پایه عدالت و نظم قرار گیرد (Dipa pertiwi,2021:60-61)(تخت روانچی، بابکان، ۱۳۹۷: ۷۴-۷۳).

رویکرد صلح‌طلبانه ژاپن را در آیین آن‌ها می‌توانیم جستجو کنیم، توجه به انسان در آیین شین تو نیز بسیار مورد توجه بوده و از جمله اصول اساسی این آیین به شمار می‌آید. انسان فرزند کامی محسوب می‌شود و زندگی خود را از لطف و بخشش او دریافت می‌نماید. همین موضوع باعث شده تا ذهنیت

پیروان این آیین نسبت به انسان ذهنیتی مثبت باشد. پیروان این آیین ذات انسان را همچون کامی پاک تلقی می‌نمایند (موحدیان عطار، ابراهیم ۱۳۸۸: ۹۲). مقدس بودن وجود انسان را در قوانین امروز ژاپن نیز می‌توان به شکلی برجسته مشاهده کرد. آیین شین تو پتانسیل آمیخته شدن با دیگر مذاهب را در مبانی و مباحث ریشه‌ای خود داشته چراکه این آیین تحت تأثیر آیین‌هایی چون مسیحیت، بودائیسیم نیز قرار گرفته است و با برخی از مفاهیم آن‌ها آمیخته شده است. لازم به ذکر است که تحولات اقتصادی پیشروی ژاپن و همچنین پیشرفت تکنولوژی جهانی نتوانسته است مبانی و ریشه‌های اصیل این آیین را سست نماید، چراکه شین تو در دل باورها، تاریخ، هویت، اصالت، شرافت ملی، مردمان ژاپن جای دارد (فرح‌بخش، ۱۳۸۵: ۶۳). اعتقاد به ذات پاک انسان و نگاهی که نسبت به برابری انسان‌ها به‌عنوان فرزندان کامی دارند خود عامل تأثیرگذار در برخورد با دیگران می‌باشد. همانطور که اشاره شد عدم تعصب نسبت به مفاهیم اعتقادی نیز در رویکرد صلح‌طلبانه و روحیه‌گرایش به صلح کشور مذکور بی‌تأثیر نبوده است.

اگر بخواهیم اولویت فرهنگ ژاپنی را که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است مشخص نماییم بایستی به حفظ و حراست از سنن باستانی آن‌ها توجه نماییم. این به معنای تأکید بر سنن گذشته نمی‌باشد ژاپنی‌ها از واردات فرهنگی جدید استقبال می‌کنند. آنها پذیرای اندیشه‌های جدید هستند و این مساله امری ریشه‌ای در بافت هویتی آنها می‌باشد (نشریه چشم‌انداز ارتباطات فرهنگی ۱۳۷۶: ۷۰-۶۶). این موضوع به شکلی ریشه‌ای به سیاست خارجی ژاپن نیز تسری یافته، به گونه‌ای که در سیاست خارجی آن‌ها دیپلماسی و گفتگو جهت حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات بسیار برجسته می‌باشد. هدف اصلی ژاپن در سیاست خارجی، صلح‌سازی، برقراری سعادت و آزادی برای مردمان کشور خویش می‌باشد. در این راستا از اهداف اصلی سیاست خارجی کشور مذکور همکاری‌های چندجانبه و تبادل نظر با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل جهت ایجاد صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد، همچنین برقراری رفاه برای تمام بشریت امری مهم و مورد توجه تلقی می‌گردد. طبق قانون اساسی ژاپن حفظ و نگهداری صلح موضوعی مهم و دارای اولویت است. این کشور طبق قانون مذکور سعی بر آن داشته است تا به شکلی مسالمت‌آمیز و از طریق گفت‌وگو مشکلات احتمالی را با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل حل و فصل نماید (سایت سفارت ژاپن در ایران، بی تا: ۱) (شادلو، ۱۳۸۱: ۱۱۲۶).

به گونه‌ای توجه بر نظامی‌گری در سیاست خارجی ژاپن حالتی حاشیه‌ای پیدا کرده و جای خود را به رابطه‌ای مبتنی بر سازش در این سیاست داده است. لازم به ذکر است حافظه منفی تاریخی ژاپنی‌ها از

هزینه‌های گزاف جنگ دوم جهانی نیز در تأکید و توجه آن‌ها به سیاست خارجی مبتنی بر صلح طلبی و نقش حاشیه نظامی‌گری آن‌ها بی‌تأثیر نبوده است (Yuan cai, 2008: 181) (باقری دولت‌آبادی، ملکی فرد، ۱۳۹۸: ۷۰-۶۹). از دیگر ستون‌های اصلی سیاست خارجی ژاپن می‌توان به صنعت و فرهنگ آنها اشاره کرد. در این میان بعد از جنگ دوم جهانی ژاپن در استفاده از قدرت نرم خود در عرصه بین‌الملل تأکید بسیار داشته است، لازم به ذکر است در استفاده از قدرت نرم، اقتصاد، صنعت و فرهنگ نقش ابزاری مهمی را ایفا می‌نماید. تا قبل از جنگ جهانی دوم ساختار سیاسی ژاپن با تأکید بر امپراتور و الهی بودن آن سیاست‌های امپریالیستی را دنبال می‌کرد. به طور کلی تا قبل از جنگ یادشده سیاست ژاپن بر قدرت سخت استوار بود، اما با تغییر ساختار داخلی ژاپن و سیاست زدایی از آیین شین تو سیاست‌های کلان خارجی ژاپن به‌طور کلی تغییر کرد. ژاپن امروز با تأکید بر پتانسیل‌های تجاری و اقتصادی خود به دنبال رشد هرچه بیشتر روابط با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل می‌باشد. این روابط باعث ایجاد وابستگی متقابل و در نتیجه صلح در روابط دوجانبه و چندجانبه کشور مذکور می‌گردد (Akbas, 2018: 95-102). پیروان آیین شین تو به آیین یاد شده به شکل یک سبک زندگی می‌نگرند، اکثریت پیروان این آیین ژاپنی‌ها هستند، در این راستا کارگزاران سیاست خارجی ژاپن نیز از تأثیر پذیری از این آیین باستانی مستثنی نمی‌باشند. این آیین باستانی تأکید و توجه بسیاری بر حفظ طبیعت داشته چراکه وجود خدایان را در پدیده‌های طبیعی چون کوه‌ها و درختان و غیره جست و جو می‌کند، معابد و زیارتگاه‌های این آیین در دل طبیعت ساخته می‌شود از همین رو حفاظت از طبیعت به شکل یک فرهنگ و سبک زندگی برای پیروان این آیین عمل می‌نماید. سیاست‌های داخلی و خارجی قاطعانه کشور ژاپن در خصوص حفاظت از محیط زیست مصداق صحت رویکرد آنها در مساله یاد شده می‌باشد. به طور کلی اعتقاد به اصل اساسی وجود ارواح خدایان (کامی‌ها) در همه جوانب پدیده‌های طبیعی توجه طرف‌داران آیین شین تو را به حفظ تعادل طبیعت و حفاظت از آن بالا برده است. در این راستا سیاست‌های قاطعانه ژاپن در خصوص حفاظت از محیط‌زیست بی‌تأثیر از این هویت دینی نمی‌باشد. به‌گونه‌ای سیاست‌های زیست‌محیطی دولت ژاپن از مفاهیم ریشه‌ای دینی آیین شین تو تأثیر مستقیم پذیرفته و سیاست‌هایی که در قبال محیط‌زیست اعمال کرده‌اند را تحت تأثیر قرار داده است. ژاپن سیاست‌های داوطلبانه‌ای را در جهت حفاظت از محیط‌زیست در پیش گرفته، وزارت محیط‌زیست ژاپن از تمامی شرکت‌هایی که امکان آلودگی زیست‌محیطی برای آن‌ها وجود دارد جهت توضیح اهداف خود، دعوت به عمل می‌آورد. بالا بردن هزینه‌های شرکت‌های آلاینده طبق قوانین نیز از دیگر فعالیت‌های حفاظتی

زیست‌محیطی کشور مذکور به شمار می‌آید. سیاست‌های اقتصادی ژاپن در خصوص جرمه و مالیات‌های سنگین بر انتشار دهندگان آلاینده‌ها نیز از دیگر سیاست‌های این کشور تلقی می‌گردد. مقررات سنگین و قاطع این کشور در قبال آلوده‌کنندگان محیط‌زیست و مذاکره با آن‌ها پیشرو و مثرتر بوده و در عرصه بین‌الملل نیز جلوه‌گر شده‌است (Yamamoto, 2019: 44-47).

علاوه بر سیاست‌های داخلی سیاست‌های بین‌المللی زیادی را در جهت حفاظت از محیط‌زیست از طرف این کشور شاهد و ناظر هستیم به گونه‌ای که این اقدامات به شکلی مثبت توانسته است در جهت حفاظت از محیط‌زیست بین‌المللی عملیاتی شود. از جمله این اقدامات می‌توان به کنش فعالانه ژاپن در فعالیت‌های حفاظتی محیط‌زیستی سازمان ملل متحد اشاره کرد. متعهد شدن کشور مذکور نسبت به اعلامیه ریو از جمله این موارد می‌باشد. در اعلامیه یادشده کشورهای توسعه‌یافته با توجه به مصرف محور شدن و تقاضای شدید نسبت به کالا و خدمات، در قبال آلودگی و آسیب به محیط‌زیست جهانی مسئول هستند. (A. schreurs, 2004: 89).

تمامی موارد یاد شده بیانگر این موضوع می‌باشد که آیین باستانی شین تو به هسته هویتی مردم ژاپن در طول تاریخ تسری یافته و به یک سبک زندگی و هویت ملی برای مردم ژاپن تبدیل گردیده است در این راستا با صورتبندی ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی، رویکرد سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشورهای یاد شده را تحت تأثیر خود قرار داده است. از جمله این موارد تحت تأثیر می‌توان به ابعاد مختلفی چون فرهنگی (تعامل و هم‌بستگی با دیگر بازیگران، ارتباط مبتنی بر احترام و همکاری اقتصادی (گسترش صنعت و وابستگی متقابل اقتصادی) حفاظتی (از تمامیت ارضی و محیط زیست) اشاره کرد. به ساده بیان اگر بخواهیم با دیدگاه سازه‌انگاری الکساندر ونت صورتبندی ذهنی پیروان این آیین را شرح دهیم، باید گفت تفسیر و فرهنگ ایجاد شده در نتیجه برخورد مفاهیم مبتنی بر تساهل و تسامح این آیین باعث ایجاد فرهنگ کانتی (صلح طلبانه) گردیده و برخورد با دیگر بازیگران را صورتبندی کرده است.

نتیجه‌گیری

آیین شین تو تا قبل از جنگ جهانی دوم به‌عنوان یک آیین سیاسی، مشروعیت‌بخش حکومت امپراتور تلقی می‌گردید. این آیین در جهت ایجاد اتحاد ملی و احساسات میهن‌پرستانه در میان مردم ژاپن به کار گرفته می‌شد، در این میان ابزاری برای توجیه توسعه‌طلبی‌های امپراتور نیز تا قبل از جنگ جهانی دوم بشمار می‌آمد. در این بین به شکلی از این آیین سوء استفاده‌هایی در جهت سرپوش گذاشتن بر

استعمارگری‌ها و توسعه طلبی‌های دولت صورت می‌گرفته و فرهنگی هابزی (جنگ طلبانه) را برای پیروان آن منعکس می‌کرده است. به گونه‌ای تفسیر و ذهنیت مردم ژاپن را سمت و سوی جنگ طلبانه می‌بخشید. پس از جنگ جهانی دوم و تحت فشار کشورهای پیروز ما شاهد سیاست‌زدایی از این آیین می‌باشیم به گونه‌ای که دیگر این آیین در خدمت امپراتور و دولت نبود، با برجسته شدن ریشه‌های اصیل این آیین چون نگاه مثبت به ذات انسان، صلح طلبی و پذیرش دیگری، تفسیر و ذهنیت جدیدی را از طریق بازتولید فرهنگ کانتی (صلح طلبانه) شاهد هستیم. ناگفته نماند که امروزه رگه‌های تأثیر این آیین در هویت ملی ژاپنی‌ها و هسته هویتی سیاست خارجی ژاپن مبین و بارز است. این اعتقادات به گونه‌ای جهان‌بینی آن‌ها را صورت‌بندی کرده است. همچنین این جهان‌بینی تعاملات آن‌ها را نیز در عرصه بین‌الملل تحت تأثیر خود قرار داده است. آیین شین تو به عنوان یک آیین باستانی شامل اعتقادات و اعمال و مناسک حول محور پرستش کامی می‌شود در این آیین انسان به عنوان فرزند کامی دارای نقشی برجسته می‌باشد چراکه ذات انسان همچون کامی پاک است و انسان پس از مرگ و گذشت سی و سه سال به کامی تبدیل می‌شود. این دیدگاه خود عاملی جهت نگاه مثبت به انسان و زندگی او (که لطف و بخشش کامی است) می‌گردد. دیدگاه آن‌ها نسبت به اینکه کامی‌ها در تمام عناصر طبیعی چون کوه‌ها، رودخانه‌ها، درختان و غیره... حضور دارند عاملی شده است تا احترام ویژه‌ای نسبت به جهان اطراف خود در طول تاریخ داشته باشند. اعتقاد طرفداران این آیین (که اکثریت مردم ژاپن را تشکیل می‌دهد) به مقدس بودن زمین و تعهد به حفاظت از آن، خود به عنوان یک نیروی محرکه جهت قاطعیت کشور ژاپن در دفاع از ادعاهای ارضی و همچنین حفاظت از محیط‌زیست عمل نموده است. مراسم‌های دیپلماتیک امروزه دولت ژاپن نیز بی‌تأثیر از این آیین نمی‌باشد. نمادگرایی بخشی از تلاش‌های دیپلماتیک ژاپن جهت ایجاد تفسیر و تصویر مثبت از کشور مذکور قلمداد می‌شود. از نمونه این نمادها می‌توان به استفاده از شاخه درخت سکاکی در مراسم استقبال از هیئت‌های خارجی اشاره کرد. حفاظت از محیط‌زیست و سیاست‌های قاطعانه در خصوص مسائل زیست‌محیطی از دیگر تأثیر این آیین بر رویکردهای کشور یاد شده می‌باشد. از طرف دیگر اعتقاد آیین شین تو بر اینکه انسان‌ها فرزندان کامی هستند خود عاملی جهت تقویت حس هویت ملی مردمان تحت ملیت ژاپن بشمار می‌آید. لزوم سازگاری و هماهنگی با طبیعت این آیین باستانی عاملی برای صورت‌بندی روحیه صلح‌آمیز و آرامش‌جویانه معتقدان این آیین می‌باشد. این روحیه مسالمت‌جو را ما در قانون اساسی ژاپن و رویکردهای سیاست خارجی این کشور شاهد هستیم. این تساهل و تسامح در روابط دوجانبه و چندجانبه کشور یاد شده تأثیر مستقیم داشته است.

به‌طورکلی آیین شین تو هسته هویتی ملی ژاپن را از گذشته تا به امروز تحت تأثیر خود قرار داده و این تأثیر را ما در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و به‌خصوص سیاست خارجی کشور مذکور شاهد و ناظر هستیم.

منابع

امیر یزدانی، حمیده (بی‌تا)، «بررسی مفهوم کامی در آیین شین تو در ژاپن»، **مجله خبری ویستا**، آدرس دسترسی به سایت:

www.vista.ir/w/a/21/i65by

باقری دولت‌آبادی، علی، ملکی فرد، محمد (۱۳۹۸)، «نقش و جایگاه سیاست خارجی در توسعه اقتصادی ژاپن»، **سیاست**

جهانی، دوره هشتم، شماره اول، صص ۶۳-۹۶

تخت روانچی، معجد، بابکان، محمدصادق (۱۳۹۷)، «تغییر مفهوم نقش ملی و اصول سیاست خارجی ژاپن از یک دولت

صلح‌طلب به یک دولت حافظ صلح»، دوره ده، شماره ۳۴، صص ۵۱-۷۵

دانش نیا، فرهاد (۱۳۹۴)، «سازمان‌نگاری الکساندر و نت امتناع گذار از بن‌بست‌های تئوریک روابط بین‌الملل و دستیابی به

راهی میانه»، **نشریه جستارهای سیاسی معاصر**، سال ششم، شماره ۲، صص ۴۹-۷۴

زیبایی، مهدی (۱۴۰۱)، «خاورمیانه: محور تغییر در سیاست خارجی ژاپن، از دنباله‌روی تا استقلال»، **نشریه مطالعات**

خاورمیانه، شماره ۱۰۹، صص ۳-۱۵

سجادپور، سیدمحمدکاظم، اقامحمدی، زهرا (۱۳۹۵)، «سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی»، **نشریه مطالعات آسیای**

مرکزی و قفقاز، دوره ۲۲، شماره ۹۳، صص ۶۷-۳۵

سایت رسمی سفارت ژاپن در ایران (بی‌تا): «تاریخچه ۶۰ ساله ژاپن به عنوان کشوری صلح‌طلب»، سایت سفارت ژاپن،

آدرس دسترسی به سایت:

<https://www.ir.emb-japan.go.jp/fa/Policy/60years.html>

شمس، محمدجواد (۱۳۸۱)، «نگاهی به تاریخچه باورها و آیین‌های دین شیئتوی»، **نشریه دانشکده علوم انسانی**، شماره ۲،

صص ۳۳-۶۴

شادلو، شیده (۱۳۸۱)، «نقش مؤسسات پژوهشی در سیاست خارجی ژاپن»، **نشریه سیاست خارجی**، سال شانزدهم، شماره

چهار، صص ۱۱۳۶-۱۱۲۵

صدریا، مجتبی، افشاری، پرویز (۱۳۷۸)، «مبانی سیاست خارجی ژاپن»، **نشریه رویدادها و تحلیل‌ها**، شماره ۱۳۰، صص ۴۴-

۴۳

عباسی خوشکار، امیر (۱۴۰۱)، «اجماع سازی و نظم سازی در سیاست خارجی ژاپن پسا جنگ سرد: آینده‌های محتمل پیش

رو»، **فصلنامه آینده پژوهشی راهبردی**، سال اول، شماره ۲، صص ۸۳-۱۱۴

عسگرخانی، ابومحمد، منصوری مقدم جمال، جوانشیر (۱۳۸۹)، «همکاری و منازعه در روابط بین‌الملل، نگاهی به نظریه سازه

انگاران الکساندر ونت»، **سیاست**، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره چهل، شماره ۳، صص ۱۸۹-۲۰۸

فرح‌بخش، علی (۱۳۸۵)، «آشنایی با ادیان: آیین شین تو باورهای ملی در جایگاه دین»، نشریه اخبار ادیان، شماره بیست و بیست و یک، صص ۶۶-۶۲

فرهادی، زینب، سازمند، بهاره (۱۳۹۷)، «تحول سیاست امنیتی ژاپن: از صلح جویی منفعلانه به کنشگری فعالانه»، سیاست جهانی، دوره هفتم، شماره سوم، صص ۱۸۱-۱۵۳

قربانی، سعید (۱۴۰۰)، «سیاست خارجی ژاپن: اولویت‌ها نهادها و ترجیحات- بخش اول»، آدرس دسترسی به سایت www.japanstudies.ir/post/5001/

مشیرزاده، حمیرا (۱۳۸۳)، «سازه‌انگاری به عنوان فرانظریه روابط بین الملل»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۶۵، صص ۱۴۰-۱۱۳

موحدیان عطار، علی، ابراهیم، علیرضا (۱۳۸۸)، «آیین شین تو نگاهی از فراز»، نشریه هفت آسمان، سال یازدهم، شماره ۴۲، صص ۱۰۴-۸۳

محب علی، قاسم (۱۳۸۸)، «تحول در استراتژی امنیت ملی ژاپن، نشریه سیاست خارجی»، سال بیست و سوم، شماره یک، صص ۲۲۲-۲۰۱

نشریه چشم‌انداز ارتباطات فرهنگی (۱۳۷۶)، «فرهنگ، مذهب و آداب‌ورسوم ژاپن»، نشریه چشم‌انداز ارتباطات فرهنگی، شماره ده سال اول، صص ۷۷-۶۶

Alexander went(1995),anarchy is what states makes of it: the social construction of power polities, international organization,vol 46, no 2, pp 391-425

Asion art(2019),Shinto:the way of the gods, Asian art newspaper, link address: www.asianartnewspaper.com/Shinto/

Aizaz Ahmad khan(2014),shintoism in japan, Religious concepts world religious, Access address: www.reviewofreligions.org/10622/Shintoism.in.japan/

Akbas,Ibrahim(2018),Acool Approach to japanesis foreign policy:Linking Anime to international realation, PERCE Tions, volume xxlll, v1,pp95-120

Cartwright, Mark(2017), Shinto, World History Publishing, Site access address: <https://www.worldhistory.org/Shinto/>

Dipa Pertiwi, Annisa(2021), Japan, and Its Pacifism: A Choice Amid the Rise of China and the Widening of North Korea, Jurnal Diplomasi Pertahanan, Vol. 7 No. 3,pp 59-69

Govindasamy, G. (2023). EVOLUTION OF JAPAN'S PACIFIST TO REALIST DIPLOMACY: FROM YOSHIDA SHIGERU TO FUMIO KISHIDA. WILAYAH: The International Journal of East Asian Studies, 12(2), 57-68. <https://doi.org/10.22452/IJEAS.vol12no2.5>

Iqbal uqbah(2016),The Role Shinto Religion as Reference to look East policy,V4, N:155,pp1-2

Kathryn weinland(2023),Shinto Defined,open library okstate site, Access address: <https://open.library.okstate.edu/interculturalcommunication/chapter/history/>

Karl Gustafsson et al(2019), Long live pacifism! Narrative power and Japan's pacifist model, Cambridge Review of International Affairs,Vol.32,No.4,pp 502-520

Liuc lopez ivaidal(2022),Beyond the Gaiatsu Model: Japan's Asia-Pacific Policy and Neoclassical Realism, Journal of Asian Security and International AffairsVolume 9, Issue 1, pp 26-49

- Lawson, Stephanie, Tannaka, Seiko (2010), War memories and Japan's 'normalization' as an international actor: A critical analysis, *European Journal of International Relations* Vol.17, No.3, pp 405-428
- Miranda A. Schreurs (2004), Assessing Japan's role as a global Environmental Leader policy and society, V.23, No.1, pp 88-110
- Nirenstein, Noah Lawrence (2023), "Japanese Foreign Policy in the Shadow of Hegemonic Shifts", Senior, https://research.library.fordham.edu/international_senior/118
- Religious studies center (2022), Shinto, BYU Religious studies center Site, Access address: <https://rsc.byu.edu/light-truth/Shinto>
- Rosemarie Bernard (2023), Shinto and Ecology: Practice and Orientations to Nature, yale forum on religion and ecology, Access address: <https://fore.yale.edu/World-Religions/Shinto/Overview-Essay>
- Tamaki Taku (2024), The agent, the structure, and space in Japan's foreign relations: rethinking international political dynamics as Aidagara, *International Journal of Asian Studies*, Volume 21 Issue 1, pp. 92 - 108
- Yuan Cai (2008), The Rise and Decline of Japanese Pacifism, *New Voices*, The Japan Foundation, Sydney, Vol. 2, No.1, pp 179-200
- Yamamoto, Masashi et al (2019), political economy of voluntary approaches: A lesson from environmental policies in Japan, *Magazine economic analysis and policy*, V.64, pp 41-53